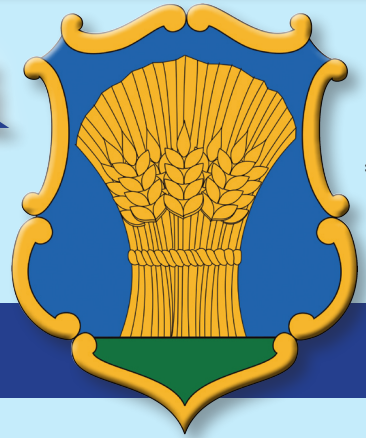

Alsónémedi Hírmondó

Ünnepi szám
2012. október

Alsónémedi Nagyközség Önkormányzatának és Képviselő-
testületének ingyenes tájékoztató és kulturális folyóirata

MEGHÍVÓ

Tisztelettel meghívjuk Önt és Kedves Családját
az 1956-os forradalom és szabadságharc tiszteletére
rendezett községi ünnepségünkre,
majd az azt követő fáklyás menetre és koszorúzásra.

Időpont: 2012. október 23. kedd, 18 óra

Helyszín: Opál-ház nagyterem

**Ünnepi beszédet mond: Tolnai Zoltán, a dunaharaszti
Baktay Ervin Gimnázium történelem tanára.**

**Az ünnepi műsort a község 8. osztályos tanuló adják.
Felkészítő tanárok: Cziliné Csóli Tímea, Horváthné Szabó Csilla, Benkó Péter.
Közreműködik: Morvai Róbert, Ádám Zsolt
Megjelenésére feltétlenül számítunk.**

Alsónémedi Nagyközség Képviselő-testülete

A magyar Golgota

„Halnak, halnak,/Egyre halnak,
Színe, lángja a magyarnak.”
(Arany János: A néma bú)

Október a magyar gyász, a magyar temető hónapja. Tudja ezt a Jóisten is, hisz bőszéges könnyeivel, az esővel öntözi, s a mélabú színeivel, a fák sárguló, rozsdálló leveleivel díszíti gazdagon. Legyen koszorú a magyar Golgotán!

Számomra ezért az október a legbánatosabb de egyben a legfelemelőbb, legtöbb erőt adó hónap.

Bánatos, mert síratom az évszázadok hőseit, akik fiatalos könnyedséggel dobták oda életüket a halálnak, hogy bizonyítsák: a hazájuk és a szabadságuk mindenképp előtt áll. És dacos elszántsággal szorítom össze ajkaim, hogy bár e silány, hőseit elherdáló korban, mint a mai, ez már nem divat, mégsem adhatom alább, mint ők. Mert nem játék volt nekik a halál, hanem vállalt sors. Magyarnak születtek, s a magyarnak elrendelt természete, hogy szabad akarjon lenni. Szedem csokorba szívem virágait, s járom gondolatban jelölt és jeltelen sírjaikat, s a virágokból: melyek a hazaszeretet, a szabadságszeretet, a magyarságom, a becsületem, a hitem adózom emlékükhöz, s hullajtom könnyeim.

Október 6-án az „Aradi 13” előtt hajtom meg fejemet. „Szép kis deputáció megy az Úristenhez, hogy a magyarok ügyét képviselje!” 1849. október 6-án ezek voltak utolsó szavai Poeltenberg Ernő tábornoknak. Nem is gondolta talán, mennyire reménykedünk ebben az „égi küldöttségben” ma is. Erősek voltak, élniük kellett volna, mégis szeretteiket hátra hagyva, vállalták sorsukat. Hóhéraik megszegyenülten álltak emberi nagyságuk előtt.

1918. október 31-én, egy önhibánkon kívül elvesztett háború után, Magyarország darabjaira hullt, a bolsevisták meggyilkolták az egyetlen embert, gr.Tisza István miniszterelnököt, aki ezt meg tudta volna akadályozni, aki megmenthette volna a történelmi Magyarországot. Tudta, életére törnek, látta a szakadékot, mely szélén Magyarország szédeleg, a rideg, szigorú ember, nagymúltú nemesi család sarja, keblére öelve nemzetét, emelt fővel választotta a halált, semmint az ócska életet.

1956-ban a pesti fiatalok benzines palackkal szálltak szembe a II. világháborút megnyerő orosz tankokkal. Nem volt más fegyverük, csak ami a kezük ügyébe akadt, s az egész világ dőb-

benten nézte, miként kényszerítik térdre, bár röpke pillanatra is, azt a félelmetes Szovjetuniót, mellyel szemben tehetetlenül vergődött a nyugati nagypolitika. 1956 októberében a magyarok már nem mérlegeltek, nem alázkodtak tovább, szabadon akartak élni; s lakhelyük a 301-es parcella, a börtön, a száműzés. Inkább, mint a gyalázat.

Ez volt a földi hatalmak büntetése, mert álmodni mertek a szabadságról. S az lett Isten ajándéka, hogy égő áldozatukért cserébe utódaiknak ajándékozta Magyarországot.

Vajon a mi életünk, a mi áldozatunk elegendő lesz-e az Úristen előtt, hogy ez a haza gyermekeink öröksége lehessen? Az októberi mártírok emléke előtt tartunk, mai magyarok, önvizsgálatot! Vizsgáljuk meg szíveinket! És sírjunk, mert most szabad, most helye van a sírásnak. Holnap már nem lehet, mert holnap már kemény elszántsággal dolgoznunk kell, áldozatokat kell hoznunk, hogy ne legyünk méltatlanok ezeréves jussunkra, a 48-as, 56-os és minden hazájáért életét adó magyar ember áldozatára, hogy Magyarországot megőrizzük, ne magunknak: GYERMEKEINKNEK.

Jobbágy Ilona

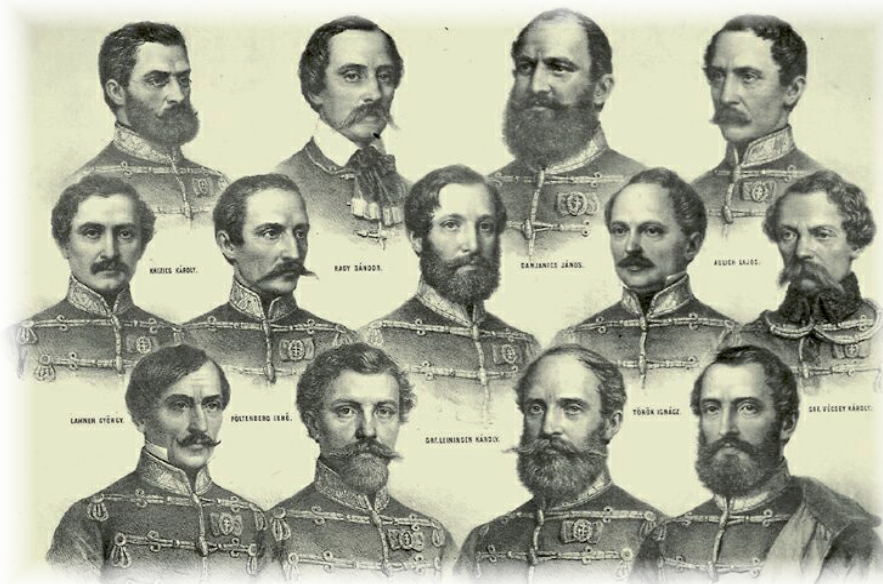
Juhász Gyula: Arad

Arad, örök magyar gyász szép arája,
Feléd suhan ma sóhajunk, feléd,
ki élsz sötétben és némán az árva
Maros mentén, mely zúg ma gyász-zenét.

Kincses Erdély öléből ered le
És erre tart e bánatos folyó,
Mély morájában sír Erdély keserve,
Mint tárogatón zengő bujdosó.

Arad! Köszönt a csonka Magyarország
S tört lobogóját lengeti neked,
mely fátyolos, mint ez október-est.

De még lobog és égi kezek óvják,
Selymére örök, győztes glóriát von
A Krisztus jobbán - ama tizenhárom!

Kiss Ernő
Vécsey Károly
Leiningen-Westerburg Károly
Damjanich János
Nagysándor József
Lázár Vilmos
Schweidel József
Török Ignác
Desseffy Arisztid
Láfkner György
Poeltenberg Ernő
Knezic Károly
Aulich Lajos
Batthyány Lajos

Tisza István halálának évfordulóján 1918. október 31.

1921. augusztus 26-án reggel Dr. Szilassy Pál királyi ügyész, Tisza István gróf meggyilkolásával vádolt Kéri Pál és társai bűnügyében ezekkel a szavakkal kezdte vádbeszédét: „*Úgy érzem magam, mint Isten szolgája, a lelkipásztor, aki gyászbeszédet mond a temető felhantolt sírja mellett. Mert sírhalma mellett állunk mi is, és ez a sírhalom a mi borzasztó veszteségünket takarja. Veszteségünket, amely kettős. Belé temettük a nagy férfit, és vele együtt Nagy-Magyarországot...*”

„*Szép sudár alak Tisza István: rövidre nyírt fekete haj, kis bajusz, nyílt kék szeme*” - írja róla Mikszáth Kálmán. Merényletek nehezítették életét, 1912. június 7-én a Parlamentben rálőtt egy képviselő, mert letörte az obstrukciót. 1918. október 16-án egy Lékai Leitner János nevű foglalkozásnélküli, a Galilei-kör tagja, a Parlament kijáratánál rálő. (Lékai-Leitner New-Yorkban halt meg 1925-ben John Lassen néven.) E likvidálás előkészítésében és megtervezésében részt vett Korvin Ottó (a merénylet előtt ő adta kezébe a pisztolyt.), és Lengyel József, a későbbi Kossuth díjas kommunista író. Az akciót Korvin és Hevesi Gyula népbiztos, a „proletárforradalom kirobbanó szikrájának” szánta. Szürke hályoggal kétszer operálták, ennek dacára párbajozik, alaposan elverte, és ellenségévé tette Károlyi Mihályt. A párbaj során Károlyi nem érte Tiszát, Ő, a félvak viszont alaposan megkardlapozta. Rakovszky Istvánnal a Néppárt vezértagjával is párbajozik, őt is megveri 1914 májusában.

Tisza István élete végéig ügyelt erőnlétére, mérsékelt életmódja tette lehetővé hatalmas munkabírását.

A családi körön belül nyitott, főleg a gyerekek iránt szeretetteljes férfi, *kint* elutasítja az érzelmeket, az érzélgősségtől menekül. Nem szerette a léhaságot, ellene volt a kávéházi életnek. „*Budapestnek nem szabad kávéházi városnak maradnia, mert pletykák, fecsegés.*” - mondotta egyszer.

1918. október 31-i anarchia-forradalma Tiszát Budapesten érte, ahol az egész napot a Hermina út 35. sz. alatti lakásán töltötte, a Róheim-villában. Az eseményekről az újságból értesült. Hazafiúi aggodalomtól eltelve, gondolkodott azon, mint lehetne segíteni végveszélybe rohanó hazája sorsán. Két levelet írt, az egyiket Hadik András gróf kinevezett miniszterelnöknek, valamint Lukachich Géza tábornoknak a főváros katonai parancsnokának, akinek szolgálatait felajánlotta. A leveleket a címzettek nem kaphatták meg. Unokahúga Almásy Denise grófnő ki kora délelőtt jött ki lakásáról nagybátyja meglátogatására, és utolsó pillanatig vele maradt, meg is mondta Tiszának: élete veszélyben forog. Tisza István kijelentette, bár az otthonmaradás a biztos halált jelenti számára, senkinek házába nem menekül, mert senkire veszélyt vagy szerencsétlenséget hozni nem akar. Közben hallották az utcán a lövöldözést, a „gyűlölködő” hangú kiáltásokat, látták a villa előtt a kisszámú tömeg ellenséges magatartását. Kétségtelen, hogy Tisza érezte a veszélyt, mely feléje közeledett. Férfias nyugalommal, a predestinációban hívő kálvinista megadással várta, és szállt szembe a veszéllyel. Délután 6 óra körül katonaruhába öltözött egyének hatoltak be a lakásába és agyonlőtték.

A nyomban megindult nyomozás az akkori viszonyok között nem járt eredménnyel. A hatóságok abban a feltevésben voltak, hogy a cselekményt kóbor katonák követték el. Amikor a kommün után a budapesti királyi ügyészség rendeletére a nyomozás újból megindult, kiderült, hogy a gyilkosságot előzetes megbeszélés és szervezés alapján hajtották végre. Október 3-én délután 5 óra után az Astoria-szállóból Kéri Pál és Csernyák Imre állítólagos százados vezetésével két autón elindultak gróf Tisza meggyilkolására, a megállapított terv szerint. A résztvevők: Pogány (Schwartz) József újságíró, utóbb népbiztos, Dobó István tengerészőrmester, Sztanykovszky Tibor joghallgató, tartalékos zász-

lós, Horvát-Sanovics Tivadar tengerész, egy Láng nevű zászlós, egy Müller nevű (más néven: Kudaeker) tengerész, Gartner Marcell nevű vegyész-mérnök (utóbb kiderült se vegyész, se mérnök nem volt.) és Hüttner Sándor főhadnagy. A villába négyen mentek be, Pogány, Dobó, Horvát-Sanovics és Sztanykovszky. Rövid szóváltás után lelőtték Tiszát, a felesége elájult, Almásy Denise az orrán és a fülén sérült meg. A tettesek mindegyike lőtt, legalább 4 lövés adtak le. A gyilkosok elmenekültek a tett színhelyéről. A Róheim-villa addig néma telefonja hirtelen megszólalt. A gyilkosság elkövetése után a tettesek visszamentek az Astoriába, amelynek erkélyéről Fényes László úgy hirdette ki, a gyilkosságot, hogy a „*nép ítélete végrehajtott...*”

A holtestet később megmosdatták, felöltöztették, a hálószobában ágyba fektették. Az újságírók között bejutott Zilahy Lajos írta le a halott Tiszát: „Halántéka körül sötétben árkolt ráncokkal, pergamen homlokmal, mélyen besüppedt szemekkel, gögösen összeszorított szájjal és halálában is komor, szigorú szakállas arcával, az elmúlt, ledöntött, a halott Magyarország nyugszik.” A Tisza gyilkosság bűnperében az egyik tanú Gyllner Miklós elmondta, hogy Siófokon találkozott Kéri Pállal, és kérdezte tőle, hogy mi igaz abból a hírből, hogy ő is részes a Tisza megölésében. Kéri azt felelte: „Meglehet, igazuk van, fontos hogy nem tudják bizonyítani, mert benne vannak rajtam kívül még nagyobb emberek is, akik tudnak róla és beleegyeztek. Ilyen Károlyi Mihály gróf, báró Hatvany Lajos, Pogány József, Fényes László, és még sokan mások. Miklós Andor vezérkapitány, Az Est 1918. október 31-én, Tisza István meggyilkolásának napján, hatalmas cikkben köszöntötte az őszirózsás forradalmat. „*Rombadólt a bűnök és hazugságok óriási szervezete, amely rabságban tartotta Magyarországot. Az eddigi Magyarország ezeréves épülete ma éjjel összedőlt. Ez a nász, mámor, az új erő napja...*”, igen szűk kör gondolkodott akkor így, az igazi Magyarország döbönt csenddel gyászolt, rémülten várta a további fejleményeket.

Tisza István sudár alakja kétségtelenül egyetlen tragikus hőse az októberi forradalomnak. Más hőse nincs is. Alakja vértanúságban megdicsőülve áll abban a sötétségben, mely 1918. október 31-én ránk szakadt.

Bálint István János

Kiss Dénes: Átlőtt szívvel
Október 23. emléke

A fiúk előttem vonulnak
Mellükön lőtt seb a kokárda
Fiúk ti édes kis suhancok
ezért jöttetek a világra?!

Hosszú, hosszú a menetetek
Vonultok megszentelő őszben
Fiúk ez a ti ünnepeitek
örök fényeskedő s időtlen

Kisöcséim vonuljatok csak
arcotokon sírgyertyák fénye
Legkülönbjei suhancoknak
legenda lesztek ezer évre!

A fiúk előttünk vonulnak
hősei a leggyönyörűbb ősznek
Vérvirágos kokárdát hordnak
és átlőtt szívükkel is győznek!

**Jobbág Károly: Mondják,
a himnuszt énekelték**

Mondják, a himnuszt énekelték
úgy indultak a puskatűznek
s a könnygáz meg a tűzzel telt ég
sem riasztotta vissza őket.

Csorgott a könnyük.
Talán sírtak.
Csorgott a vérük.
Behaltak.

Diákok voltak.
S ők csinálták
a dicsőséges forradalmat!
1956. október 24.

**Kosztolányi Dezső: Könyörgés
az ittmaradókhoz**
(részlet)

Ha meghalok majd, mélyre ássatok,
gyarló valómban meg ne lássatok,
ködként inogjon eltűnt társatok
s nekem, szegénynek, megbocsás-
satok.

Ne nézzétek karomat-térdemet,
csak szándokom és ne az érdemet,
mi vérzik és fáj most mellem megett,
azon lehet akkor megmérmetek.

Mécs László: A kirándulás elmaradt

Az izgalom megszállta a falut.
Száztiz gyerek ma éjjel nem aludt.

Száztiz gyerek ma ébren álmódott:
valaki vert egy nagy gyerek-dobot
és meneteltek az áldott mezőn,
játékra, szabadságra éhezően,

szép volt az erdő, a Latorca-part,
mindenki játszott úgy, ahogy akart,

sok szív-puzdrán megnyílt a kis lakat
s lődöztek arany kacaj-nyilakat,

nagy tüzet raktak, lobogott a láng,
körültáncolták s mondták: ispiláng,
magas fák mászni hívtak bátrakat,
fényből verték az öröm-sátrakat,

volt labdaverseny, volt versenyfutás,
csupor-töréshez kellett nagy tudás,

felhőtlen égből hullt cukor-eső:
édes lett sok száj, sok cukor-leső,

egy virágzó vadkörte megörült,
mert sok gyerek alája tömörült,

s a lombok közt is ült pulyácska, sok
s plébános úr Póságól olvasott,

fürödtek is, külön lányok, fiúk,
apró hajókat vitt a vízi út,

ugrált az ötven meztelen kölyök,
ötven mozgó test, vízben, víz fölött...

Így volt... száztiz gyerek így álmódott...
Így kellett volna lenni s a dolog

elromlott: hogy megjött a virradat,
esett... s a szép majális elmaradt.

Iskolaudvar. Az eső pereg,
az éggel együtt sír száztiz gyerek.

Ki érti Istent? Titkos terveit?
Miért ríkatja meg kedvenceit?

Most millió vetésnek szomja van,
ezer erdőnek szomjas lombja van,

sok-sok szegénynek kenyérgondja van
s az Istennek mindenre gondja van:

felhőkannából mérföldek felett
erdőket öntöz, búzát, réteket

s elázik közben egy kirándulás,
sok öröm-sátor, ábránd, kacagás.

Ne sírjatok, aprócska magyarok,
mesénkben mink is így jártunk, nagyok.

Akartunk menni szebb jövő felé
s vihar-sövény állt lábaink elé.

Isten küldött egy véres felleget,
vérzápor hullott, sírtunk eleget,

eláztatta az öröm-sátrakat,
zokogás rázott gyávnát, bátrakat.

Új szebb tavaszba, mint a madarak,
készültünk s a majális elmaradt.

Ki érti Isten titkos útjait!
Kedvenceit miért ríkatja itt?

Újabb kirándulásról álmódunk
s elindulunk, ha kivirul botunk.

